

БОСАНСКА ВИЛА

ЛИСТ ЗА ЗАБАВУ, ПОУКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Издава 1. и 16. сваког мјесеца на два табака. — Рукописи, прегледи и све, што се тиче листа, шаље се на адресу: „Уредништву „Босанске Виле“ у Сарајеву.“ — Неплаћена се писма не примају а рукописи се не враћају.

БРОЈ 22.

У САРАЈЕВУ 16. НОВЕМБРА 1886.

ГОДИНА 1.

На да.

Натуштено мутно небо, мрак се хвата,
И из црне помрчине громи бију,
А вихар им јеку грли и прихвата,
Док облаци, пуни магле, сузе лију.

И земља се у сузама неба гуши,
И по њој се црна тама разастире,
А у тами вихар бесни ломи, руши,
И живот се свуда склања, изумире.

Ал уједном — гледај само! — дуга сину,
Небеса се разведрише, плач им преста
И грмљава и олуја, све то мину,
И пред даном, јасним даном, таме неста.

Ох, тако је и са оним, који цвили,
Грануће му сунце среће, сунце славе,
Живот ће му, негда горки, да омили,
Нестаће му страпних снова, тужне јаве.

Вл. М. Јовановић.

У Фрушкој Гори.

Ловачка црта надвојводе престолонашљедника Рудолфа.

Крај, којијем смо ишли, био је диван: овуда се дижу стрмените литице још више него оне у Черевиху, уз брдо и низ брдо иђаше се кроз чаробне лугове, а често кроз најгушћу буковину и јелике. Једва већ стигосмо на гребен планински, одакле нам кроз грање пуче лијепи поглед на српске планине у даљини.

На највишој планинској главици сусретоше нас ловци од три овдашња манастира — двије праве хармије, јер доиста не би било никоме топло, да их онако сретете у по ноћи. Ове људе поставили су сви манастири за чуваре шума, и како смо дознали од шумара грофа Котека, не примају они за то готово никакве плаће. Јадници живе од дивљачи, они не гледајући ни на какве ловачке законе и доба, из године у годину лове, па нешто продају, а нешто једу.

То бијаху двије крупне људине, тамни и опали у лицу, дугијех, објешених бркова, заковрчене, црне косе; прави тип југословенски. На себи су имали

тијесну доламу и широке чакшире, кожни јелек, иза бенсилаха вирила им јадна кременача; велики фишеклуци, обојци и опанци — то бијаше остала оправа ове двојице ријетких другова. Што нам је највише за око запињало, бијаше то, што им је све одијело било од којекаквих крпа, које су једну за другу зашили, а читаво одијело било је некако боје чађаве.

Један од овијех људи водио је за собом на узици као ловачкога кера — једнога овчарскога пса, кога би човјек, кад би га сусрео у помрчини, с неким поносом на мјесто курјака убио. Међутим оба двојица су били уљудни, или боље рећи понизни, изнајприје хотијаху пасти на кољена и одаваху све знаке својега страхопоштовања. Шумар грофа Котека, који се љутио на њих, поступао је с њима врло презрено, јер му ови манастирски ловци бијаху најгоре комшије, што их може бити; они не познаваху никаквих закона, ни шумарских правила, нити се они обзираху на сусједне им господаре од дивљачи.

Ишли смо још добро по сахата планинским гребеном; што - гдје бијаше пут врло узак, а с лијева и с десна спуштаху се стрме литице. Зауостависмо се на једној тачки, гдје гребен планинскога ланца скреташе југу. Како ми не бијасмо у шумаревом удуду, он није знао, какво је овдје гнијездо, но ови манастирски ловци казаше нам, да се овдје на једном високом храсту угнијездио један орао ћелаве главе. Наравно, ја мишљах, да ћемо имати посла с каквим јастребом, особито, јер смо мало пред тим опазили рано неколико јастребова, како поврх планине окружују.

Са шумарем заједно похитим гнијезду. Кукаван један колски пут, што силажаше у савску долину, ишао је баш испод оног дрвета на коме је гнијездо. Били смо неколико стотина корачаја далеко, кад ја на највишим гранама једнога храста опазих гнијездо. По његовој цијелој грађи и величини не бих рекао, да се туде угнијездио јастреб. И доиста, један тамне боје орао прхну и лаким лијетом оде према долини. На први поглед мислио је шумар, да је то орао стјенаш. Ја међутим упутим мојега пратиоца натраг колима, па заклоњен за једно дрво чучнем под гнијездо. Једва што сам своју пушку напунио, па се за један заклон од осјечених грана приправио, да неко вријеме почекам, кад на тлима угледах некакву сјенку. Погледнем гори и колико могадијих од сунца, видјех крупну прилику орлујску, како се у гранама изгуби: мало за тим чу се у гнијезду клепет крила и некакав штропот. Ја скочим, држећи запету пушку, и у неколико корачаја дођем до под гнијездо. Орао ме опазил, па одлеће из својега гнијезда у противном правцу спрам мене. Од првог метка, што га опалих за њим, поче се тешко рањен угибати, а кад по други пут опалих, згодих га у крило, те паде на земљу и откотрља се низа стијену. У неколико скокова био сам код њега.

Него још бијаше живота у том крилатом лепежу. Нијесам хтио да га из близине гађам, како му не бих пера покварио, те сам гледао да га омчом заквачим; но никако да га дохватим, јер се на све стране копрцао кљуном и крилима. Одрезах подебелу грану, па кад се с њом примакох орлу, он се стаде према мени лепршати, готов да се побије. Дозовем своје пратиоце, па нам једва свима заједно пође за руком, да тога иначију савладамо. То није био орао стјенаш, као што сам се, надао, и по свој прилици та се плашљива тица није ни излегла у Фрушкој гори; него то је био најљепше боје царски орао.

Ја оставим то мјесто и пођем колима. И опет отпочне рђава вожња шумским путем уз брдо и низ брдо према првоме гнијезду. У колико могах разабрати, ишли смо источнијем правцем, дакле сасвим противно од Черевиха. Шуме су овдје због рђавога манастирског газдовања врло видне, мјесто стогодишњих храстова запиње ти нога на сваком корачају о испријечане класе и младо рашће. Тако је у читавој

черевихкој околици. С тиме нам се опет отворио врло лијеп видик. Дођосмо опет на једну косу. Десно и лијево простиру се под нама равна поља, ливаде, долине и шуме Фрушке горе; у даљини показује нам се као каква фата моргана мађарска равна. Према југу помаљају нам се србијанске и босанске горе, — доиста чаровити поглед.

Међутим стигосмо на оно мјесто, гдје нам се требало спустити према јужној страни, гдје је било гнијездо. Ишао сам за мојим вођом једном стазом низ обронак. Мало за тим показа ми он гнијездо царскога орла на једном младом храсту, који бијаше на истој висини спрам нас у једном уском кланцу. На велико моје чудо опазих једнога лијепога царског орла на ивици тимора. За обичну моју пушку бијаше далеко, те узмем кратку пушку. Обухвативши један храст, да бих лакше могао нишанити, саставим нишан полагамо; пушка пукне, а орао упадне у гнијездо. Ловац весео завиче: „ено га у гнијезду!“ Једва што је то изговорио, али се преокрену друкчије. Тешко рањени орао пао преко ивице тимора, а испод њега женка отпрхне. Орао је згођен пао на леђа своје женке па су тако стајали неколике секунде. Рањени орао опет је некако узлетио на својим крилима до половине дрвета и он полети за својом преплашеном женком пут долине. У овој густој шуми узалуд је поћи у потјеру, особито овдје, гдје ловци грофа Котека ни сами не познају добро свога удуда, нити се треба надати, да би могли наћи опржњену тицу. Ја се дошуљам до под гнијездо, и намислим причекати женку која је остала здрава. Косо под собом опазим једну лијепу ливаду усред шуме, кукавице су пролијетале тамо и овамо, а из долине амо к нама допирали су весели гласићи тичијих пјесана. Послије једно по сахата угледам царскога орла, гдје се враћа; час преда мном, час за мном чуо сам му глас и јасно шуштање крила. Већ ми је дошао близу; ја сам се добро сакрио за један дебео храст, те сам могао само клепет око гнијезда чути, а њега нијесам могао видјети. Кад сам чуо шушањ, остао сам сасвим миран, хтио сам да сасвим орла осмјелим, па да га тек из гнијезда потјерам. Како сам доцније од ловаца сазнао, орао је позадуго стајао на ивици тимора, и да сам само мало из засједе извирио, бих га лако на неколико корачаја згодил. Кад сам послје неколико минута пуцао, он се већ држао на опрезу, ваљда је на једно сто корачаја опазил сакривена шумара. Истом што сам изишао из своје засједе, зачујем и шушањ. Испалим за њим два метка, али узалуд; неколика пера отпадоше, но орао остаде здрав. Дакле пар из овога гнијезда промашио сам, он бијаше за мене сасвим изгубљен; љутио сам се сам на се, што сам сада био тако невјешт. Полагано се уз ове стрмени успнем до својих кола.

Било је око три сахата по подне, сунце је било припекло, а далеко с југа навлачило се вријеме од босанских планина. Међутим ми бијасмо већ готови са гнијездима, која смо били прије одредили, али нам

врсни манастирски ловци казаше, да су прије неколико дана опазили још једно друго гнијездо, у коме се, како они рекоше, леже неки мањи грабљивац, али каква је била та тица, они нијесу умјели казати.

Ја наумим дакле, да што прије тамо похитим, не би ли какогод сада накнадио оно, што сам прије изгубио. Пут нас је водио планинским гребеном западним правцем натраг. Идући тако, узмем из своје ловачке торбе комад хљеба, јер ме је глад врло мучила, а то нам је била једина зајира, коју смо могли наћи. Послије једно по сахата ишли смо косо неким жалосним путем низ једну стрмен. Зауостависмо се на једном огранку Фрушке горе, који се доста далеко пружио према савској долини. То је била врло лијепа тачка: на лијево се види далеко распрострајена коса са свију страна окружена високом шумом; на десно под овим планинским ланцем шире се проплатци, испод којих настају поља и ливаде. Ми смо дакле дошли

на јужној страни до пошљедње тачке овога стрмога горскога ланца. Још једно черек сахата ваљало ми је пјеше ићи кроз ријетку храстову шуму, па једва стигнемо до једнога огранка, што наличаше на какву трпезу, од којег брда почињу на све стране падати готово окомито. На највишем врху овога огранка подишаше се са голога површја један дебео стародревни храст, бијаше невјероватно дебео, али за чудо низак. То бијаше један од оне врсте, што их много имаде у јужној Угарској, па само у ширину расту.

Већ из далека угледам, како се на најгорњој грани црни гнијездо, на њему је стајао један јастреб. Кад му се приближисмо, тихим лијетом отпрхну, а за њим одлеће му и женка из гнијезда. Изненадио сам се изванредном орнитолошком знању ловчевом, кад ми рече, да је то најмањи грабљивац, којег је он видио. Како он мисли, јастреб много мањи и незнатнији грабљивац од царскога орла.

На Тројичин-дан.

Црта из прошлог живота у Сарајеву.

(Свршетак).

„Ваљда се спремаш?“

Мара ушути.

„Ево Маро, ја узех прстен; хоћеш ли га примити?“

Мара шути, а прстима се игра по зару.

Опет ће Спасоје:

„Моји сви пристају; ето како смо уговорили: о Тројичину дне да ти прстен дам.“

Мара погледа Спасоја, па опет очи обори.

„Шта је то Маро? Што ме гледаш? Зар ти нијесам драг?“

Мара га опет погледа, а очи јој се напунише сузама.

„Јеси Спасоје; ама . . .“ и ту јој уснице задрхташе, а глас је издаде.

„Шта је Маро, ваљда немаш вјере у мени?“

Мара шути, па га гледа.

„Хоћеш ли примити прстен?“

„Хоћу!“

„О Тројичину дне, као што смо уговорили?“

Мара дрмне главом.

„Је ли вјера Маро?“

„Јесте вала; примићу га, па ма знала сјутра погинути.“

То рекавши пусти зар од пенцера, а у исти мах отворише се врата собна и униће стара дада.

„Вала Маро, немој да те кунем. Прије ћеш умријети, него што ћеш за њега поћи.“

Мара гледа у даду зачуђено, као да је нигда није видела.

„Онај несретник“ — рече дада и показа на Спасојев пенцер — „онај ће моју кућу раскопати.“

Мара се полако извуче из собе, а за њоме и дада.

Дан за даном, па дође већ и у очи Тројичина дне.

Још од подне засукала Мара бијеле рукаве, па мете по кући сваки закутак.

Изнијела је чоху с миндерлука и брусали јастуке, па их чисти од прашине, а стара дада мути пантишпању и гради урмашицу, али јадна је збуњена; све јој се нешто по глави врзе, к'о кад човјек нешто слути.

Кад би око ињиндије, а дада се сјети, што је Мара обећала Спасоју, па јој к'о нож прође кроз срце. Бади оклагију и ибрик из руке, па на брзу руку навуче на се антерију и оде. На поласку рече Мари:

„Припази на оно тијесто; одох ја у цркву.“

Мара не одговори ни ријечи, већ приђе дади и пољуби је у руку; то је Мара увијек чинила, кад год је дада полазила и долазила из цркве.

Дада оде, а Мара скиде чарапе и папуче, а узме на ноге налуне, у руке ђугум пун воде, па стаде прати камење, а и не помишља, да дада није отишла у цркву. Оно лијепо, бијело чело навукло се борама, а очи су јој мутне, као да хоће из њих киша да пљусне.

Не прође добар черек сахата, сво ти даде опет натраг. Мара јој приђе и пољуби је у руку и прихвати јој антерију, а не вели јој ни: „како си дадо,“ ни: „честит ти празник дадо,“ већ крије мутне очи, као гуја ноге.

Однесе дадину антерију у магазу, кад неко на кућним вратима поздравља се с дадом.

Мара стаде, да чује ко то говори, па кад разабра њихове бесједе, у мало не испусти антерију из руке.

„Изађи дер Маро из куће!“ Зовну дада.

Мара изиђе, а дада ће јој:

„Ето, снаха ти спремила Јову свога момка и моли те, да јој одеш. Сјутра ће у њих долазити, па не има ко да служи госте, а она је нешто слаба.“

Стаде Мара као закована. Ништа, тек што превуче очима, а она авлија, мислиш, окрену јој се наопако и да не би зида, да се мало прислони, грунула би о тле, колика је дуга и широка.

Дада се учини као да ништа не види, ама је и њој жао, што Мара јаде пати, али то је све с њена угурсузлука.

„Хајде обуци се, па иди у своје снахе, кад те зове; остани до друге суботе, а ти Јово сине, причекај мало, док се Мара нагизда.“

Оде Мара у магазу да се обуче, а срце јој се стегло, мислиш пући ће. Навлачи хаљине, а руке јој дршћу као да је трољетна грозница тресе. Шта ће кукавица? — Доћи ће Спасоје у јутру код Јоке, па ако је не нађе као што су уговорили, одустаће, а Мара јадница, чини јој се, да без њега не море живјети.

Кад је обукла фес на главу, а њојзи потекоше сузе из очију. Под свиленим фиштаном, мислиш, разбиће се прса, а уздахнула је дубоко, да би се и сињи камен распао од жалости.

Никад није Мари пало теже на срце, него сада. Не дај Боже, да јој је и дада умрла, не би јој, мислим, толико тешко било; а кад је пошла од куће, навуче јој се магла на очи, па ништа не видје око себе, само погледа на мали прозорчић, што гледа у Јокину диванхану, на ком јој је хтио Спасоје прстен дати, па горко уздахне, као да се вјечито раставља с кућом.

И дада није могла да се уздржи; пођоше јој сузе, али Мара их није видјела, јер дотле је већ отишла била. Јадница и не зна да је то све дадино масло. Није она оно ишла у цркву, већ својој снахи и наредила јој, да пошље момка по Мару, да је само за сјутра уклони; јер зна, да ће се Спасоје упут расрдити, како види, да га је Мара обманула, па ће одустати од прстена.

Дуги су љетни дани. Од ињиндије па до акшама море човјек сит да се наради. Колико море тек да се најада срце као што је у Маре! Хтјела би што снахи да помогне, али не смије јој на очи, јер ће

познати на њој, да је жалосна; а снаха опет зна што јој заовицу боли, па је оставила да јади.

Узела је Мара серџазу, па је отишла у башчу.

Око ње на дрвећу пјевају тиге — бумбул у ружици — разлијеже се башча, а да знају оне Марине јаде, не би ни једна запјевала.

„Што ћу ти сиња кукавица!?“ Јадала се Мара, а низ очи јој лете сузе. Сјутра јој ваљало узети прстен, а где сада. „Ја ли ћу за Спасоја, ја ли за црну земљу!“

У томе се и сунце спустило, а Мара остави серџазу на трави, и оде у кућу. Није никоме ништа рекла шта ће, већ сама поче по кухињи пуњати. Узме једну малу бочицу, па из једне повеће успе у ону малу нешто, па ђде опет у башчу.

Погледа у ону малу бочицу, па помисли: „да ми је сада отићи кући, па да сјутра примим прстен од Спасоја, не би марила да одмах умрем.“ За тим натегне ону бочицу, па пошто је пола испила, затвори је и метне опет у џеп.

Још није ваљано ни метнула бочицу у џеп, а она се опружи колико је дуга по серџази. Преблиједила је Боже, као не знам што. Црне јој се очи замутише, па их полако час отвара а час заклапа, мислиш, сад ће изданути.

Објема рукама ухватила се за срце, па јауче.

У тој муци дотрча измеђарица њезине снахе.

„По Богу Маро, шта ти је?“

Мара не море ни ријечи да проговори, само отвори велике своје очи и погледа је, па их опет полако склопи.

„Казуј Маро, бона не била, шта ти је?“

Не може Мара ни ријечи да проговори, већ се стиска рукама, као да ће јој душа излећети.

„Куку мени, да ти зовем снаху! — Казуј, шта ти је?“

„Бо-ли ме.“ Проговори Мара, а очима преврну.

„Хоћеш ли мало слатка и воде?“

Мара дрмне главом, да не ће.

„Водите ме кући.“

Отрча измеђарица Мариној снахи.

„По Богу сестро, ено Маре, тек што није издахнула.“

Остави Јока сав посао, па отрча у башчу Мари, а она лежи к'о мртва.

„Шта је Маро?“ Упита је снаха, а глас јој је дрхтао, као да ће закукати.

Мара не море ни ријечи да проговори.

„Шта ти је Маро?“ Поново упита снаха јој, а она једнако шути.

Боме снаха јој удри у плач, јер је Мару плахо вољела; а сад је гледа, а Мара блиједа к'о креч, затворила велике очи, а дуге црне трепавице пале јој на блиједо лице, па јој у једаред Мара дође к'о мејит (мртвац.)

Збунила се Марина снаха, не зна шта ће; окрену се својој измењарици:

„Потеци, Госпава, у кућу, па реци Јови, нека оде по газду и стару даду.“

Одмети измењарица и пошље Јову момка по газду и стару даду, а Јока клекла крај Маре, па јој диже главу.

„Шта ти је Маро, сунце моје?“ Упита је снаха, а сузе јој низ образе теку.

„Боли ме, снахо.“ Одговори Мара.

„Гдје те боли, сунце моје?“

Мара покаже руком на срце.

„Срце те боли, златице моја. Знаш, вјерујем ти.“ И ту јој опет пођоше сузе. Мислила је јадна снаха, Мара се од жалости побољела.

„Хоћеш ли једну кашичицу слатка и чашицу добре шљиве, ја ли гроздоваче?“

Мара учини устима: „те!“ знак, да не ће.

„Па шта ћеш дилберу мој?“

„Водите ме кући у мој душек.“

У том дође Симо, Јокин муж, а Марин брат, те ко без душе полети Мари.

„Шта ти је, по Богу сестро?“

Тада се Мари на жао дало, кад видје брата како се препао, па јој пођоше сузе из милости за братом, а Сими се засвијетлише очи.

Кад ево ти даде, лети, мислиш да крила има; кад јој рече Јово, да је Мару јако забољело, остави све, па онако необучена полети, да види шта је. Још са баштенских врата почела је да кука, а кад дође до Маре, па кад је видје онаку блиједу — к'о кад човјек не једе по неколико дана, а сада је и ова мука измучила — а она паде на кољена крај Маре и плачући стаде је љубити. Ту се ни Мара није могла уздржати, већ поче јецати, а Јока на вас глас стаде плакати. Да ко чује, мислио би, мејита оплакују.

„Маро сине, шта те боли?“ Питала је дада.

Мара показа руком на срце.

„Срце је боли, јадницу.“ Рече дада. „Куку мени шта урадох!“

„Води ме дадо, кући у мој душек.“

„Хоће дада, Маро моја; хоће дада злато моје; само ти мени оздрави, хоће дада све теби да учини.“

За тим је полако подигну и поведу у кућу, а кад се подобро смрачило, једва је дада одведе до куће, па је одмах метне у душек.

Леже Мара у душек, разбацила руке као да је у бунилу, а дада се окреће по кући као да је луда.

Брзо узе ибрик, напуни га водом, па га метне крај ватре; па пошто се добро угријала вода, метне га Мари на стомак, а с лијеве стране метне јој угријану тублицу (цигљу) па је добро покрије јорганом, а преко њега метне још и своја два ћурка и нови и стари.

До пола ноћи сједила је дада крај Марина душека, а последије, пошто видје, да је Мари боље, оде и она да спава. Јадница стара ишла је као убијена.

До пред зору спавала је Мара. Кад је дада устала, онда се и она пробудила.

„Како си Маро?“ Упита је дада.

„Слаба сам дадо. Сва сам малаксала.“

„А како и не би. — Хоћеш ли устати?“

„Не могу на ногама да стојим.“

„Е па немој, остани цијели дан у душеку, ја ћу јутрос ићи у цркву.“

„Ајде ти дадо,“ одговори Мара, а очи јој сијевнуше као двије варнице.

Кад је на цркви зазвонило и по трећи пут на „Благословено царство,“ дада се спреми и оде у цркву.

Није ваљда ни своје куће честито прошла, а Мара одбаци онај ибрик и тублицу од себе; отури она два ћурка и јорган па као тица лахка скочи из душека. Дигла је бијеле руке да углади и намјести плетенице, а очи јој се у једаред разведрише и почеше се ђаволасто смјешкати; мала уста јој се развукоше, мислиш, сад ће запјевати. За тим извади из џепа ону малу бочицу, па је весело у рукама окреташе. Кад је хтједо опет у џеп да метне, осјети да јој је џеп мокар. Кад погледа, а то читава сукња масна, од зептина, што се из бочице пролио. А то је оно, што је Мара јуче пила, да је само мало заболи и да преблиједи.

Весело се насмјени, па тури бочицу у џеп и похита на двор.

Кад погледа на мали пенџерић, а Спасоје стоји као јелен. Запалио духан, па пуши. На њему је фина бијела кошуља, а у њој су златна дугмета. Копаран му је од свиле, а на глави укалуфљен фес.

„Куд си то похићела?“

„Од куд ти у ова доба?“ Проговори Мара, а румен јој удари у лице.

„Поранио ја одавна; уредио сам се, као да ћу на вјенчање.“

„Е сретно ти, ако ћеш. Је си ли бар нашао какву дјевојку?“

„Вала Маро, нађох дјевојку, да је нема ни у царевом сарају.“

„Ајде; не говори ми то!“

„Да си мушко, полудила би за њом.“

„Ја не видим да си ти полудио.“

„Како сам ја овако рано овамо дошао, а није ми у адету, знај да сам полудио.“

„Ако си ти полудио и ја сам помахнитала.“

„А што, Маро?“

„Није ми у адету лагати, а данас на благодан морала сам.“

„Је ли то велики гријех?“

„Веле, да је смртни.“

„Не говори тако јутрос, на Тројичин-дан. Ако је таки гријех, узећу га ја на своју душу.“

„Што ћеш ти узимати мој гријех? Ја згријешила, ја и откајала. Нијеси ми ништа у роду, да за ме кажеш, ја ли да свијеће прислужујеш.“

„Па тешто, ако и нијесам, бићу ти.“

Мара ушутити, па очи обори, а и Спасоје ушутити. Чело му се нешто сабра, види му се на лицу, да нешто крупно мисли. Тури руку у кошаран, па из џепа извади прстен.

„Маро!“

„Шта је?“

Опет обоје ушутитише.

„Је ли спремна као што смо уговорили?“

Мара не рече ни ријечи.

Опет ће Спасоје онако мало из шале:

„Велиш, да ти нијесам ништа у роду. Жао ми те је, да сама гријех носиш, па хајде да се сродимо; поради мене си и згријешила.“

Мара се насмија и пружи руку, а Спасоје јој натакне прстен на прст па обоје ушутитише.

„Је ли вјера, Маро, у том знаку?“

„Јесте.“

„Е, сретно ти! — Оди да те пољубим.“

„Јок! — Још не ћеш. — Сретно и теби!“ И за часак нестане обоје.

Отишла је Мара у кућу, па одмах у душек, а ево и даде јури из цркве, а с њоме и син јој Симо.

„Како си Маро?“ Питају је обоје.

„Слаба сам,“ једва одговори Мара.

„Баш си нас препаала,“ рече јој Симо пружајући јој нафоре.

Мара узме нафору, поподигнув се из душека прекрсти се и рекне: „Боже укријепи ти мене; развијетли ми памет да дознам како је оно синоћње чудо,“ поједе нафору, а дланом, на коме је била нафора превуче преко косе, па леже опет у душек.

„Какве су то у тебе бесједе?“ Упита је дада разрогачивши очи. „Како је чудо синоћ било?“

„По Богу дадо, ја ли је Бог са мном велику милост учинио, ја ли ћу“

„Шта је, говори, ако знаш за крет!“

„Завјетовала сам се ноћас св. Богородици.“

„Боже ти мени помози и данашњи празник!“ Рече дада и окренув се истоку спрам иконе прекрсти се три пут.

Исто тако учини и Мара, пошто је устала и сјела на душек.

„Ма шта је женска главо, говори, ако си ми по Богу сестра?“ упита Симо, а цигара му испале из цигаралука.

Мара је оборила главу, па објема рукама покрила лице.

Дада као окамењена стоји и гледа у њу. Све троје шути, као да су занијемили; на лицу им се види, да су им чисто жиле у срцу стале све од побожног страха, да чују чудо, што је Бог са Маром учинио.

„Ма говори једном, да Бог да говорила!“ Проговори дада оштро, а очи јој се чисто укочиле гледајући у Мару.

„Уснила сам ноћас, али као да је јава.“

„Шта си уснила?“

„Лежим ја овдје у овој магази на овом душеку, а очи ми отворене. У једном се ово шише раствори и магази се засвјетли, а пред нашом Богоматером затрепти кандиоце, и само се са онога ланчића скиде, а св. Богомати узме оно кандиоце у десну руку, па дође нада ме. — Ух, чисто ми је страх да вам казујем.“ —

Док је Мара ово причала, дада и Симо нијесу дисали.

„Па шта је?“

„Наге се св. Богомати нада ме, па повиче: „Маро! Ти си болна за Спасојем и не ћеш оздравити, доклен год не поћеш за њега. Бог је тебе одредио њему. Ево ти Богомати носи његов прстен и даје; ти га познајеш.“

Ту стаде Мара да се мало одмори а дисање јој се убрза.

„Маро, ти се машкариш с нама?“ Упита дада нешто намргођено, али ипак се видјело, да се сва изгубила у страху побожности.

„Слушај дадо. Рекавши то Богомати, подавије лијевом руком лијеви skut, па извади прстен и метну га мени у лијеви џеп, а за тим наге оно кандиоце, а зейтин мирисави пролије се на прстен у мом џепу и рече: „Ево те мироношем, да ти мати свјерује, што ти ја рекох.“

„Па гдје је знак?“ Упита дада.

„Слушај само.“

„Како то изговори, а шише се опет отвори и послвије затвори, а у соби настаде мрак као што је и био и кандиоце оде опет само на своје мјесто. Ја шћедох да устанем, али ме нешто доље вукло; нијесам могла ни да вичем, јер су ми се уста завезала — к'о кад Бог држи — пружио сам се у душеку и заспала као заклана.“

„Гдје је знак?“ Упита дада а сама јој се рука диже, да крет метне на себе.

„Ево дадо знак.“ Ту извади прстен, што но јој га Спасоје јутрос дао и преврну џеп.

Кад видје дада, да је све то истина, паде на кољена пред икону Богоматере и чинила је велика метанија. Симо се узвијерио, па не зна шта да каже. Послије приђе дада Мари, пољуби је у чело и рече:

„Сретно ти Маро; од мене просто нека ти је, кад те је Бог њему намјенио.“

Од тога часа оздрави Мара и скочи из душека. Брзо пошаљу по Спасоја.

Кад уђе Спасоје, дада га упита:

„Је ли ово твој прстен?“

„Јесте вала.“

„Е нека ти је сретно мој зете.“

„Сретно зете!“ Рече Симо и пољуби се са Спасојем. „Сретно сестро!“

„Сретно Вам и дуговјечно било!“

„Амин, да Бог да!“

Божидар Н. Вршчанин.

Загонетка о животу.

Приповијечица Бјернстјерна Бјернсона.

(Свршетак).

Сједио је у зеленој сјеници, у којој су мало час говорили, али тек је сад то примијетио. Пет сахата је минуло; њему прођоше као пет тренутака. Можда се тамо дјеца већ одавно играла, али он их је тек сада чуо. Гле, зар то није Јања, попина ћерчица од шест или осам година, коју је Аста тако силно миловала, Јања, што је тако личила на њу?! Слатки Бого мој, како је на њу налик била! Она је баш помогла своме малом браци да се успне на неки камен, па ће као да буде ђак а она учитељ.

— „Говори сад све за мном, шта ја кажем,“ поче она.

— „Оче наш!“

— „О наш.“

— „Иже јеси на небеси!“

— „На беси!“

— „Да свјатит сја имја твоје!“

— „Свати твоје!“

— „Да придет царствије твоје!“

— „Не ћу!“

— „Да будет воља твоја!“

— „Не ћу, ја не ћу!“

Ботолф се лагачко одостраг привукао; није била молитва што га тако потресе, није ни пазио да је молитва, али док је гледао у дјецу и прислушкивао их, у рођеним му очима постаде нечистом, грабежљивом звјери, истиснут из божије и људске заједнице. За грмљем повлачио се крадом у натраг, да га не би дјеца опазила. Плашио се од њих, као што се од никога у животу још није плашио. Увуче се у шуму далеко од пута и од стазе.

Па куда би? У пуну, празну кућу, што је за њу купио и намјестио? Или даље гдје? Свеједно, јер камо год је управо мисли своје, свуда је стајала она пред њим. О онима на умору вели се, да у очима задрже пошљедњу слику; ко послје рђава дјела очи отвори, прву слику, коју опази, прими у себе и ње се не може нигда опростити. Није била то Аста, коју видје, како мало час стијени на обронку стајаше, већ је то било мало, невино дјевојче, била Јања. Па и слика оне, што утону, прели се у дјетињу, са малим горе дигнутим ручицама. Сјећање на неизмјерну љубав Астину према дјетету промијени у души његовој тајанственим начином слике, велика сличност играла је улогу у толико-мјесечној сумњи: крива ли је, недужна ли? Да ли је Аста у срцу своме скривено таково дијете носила? Да, он је видио, или боље, он сад тек видје, да је видио. Прије је о том само размишљавао, да ли је и то невиност, када се на више њих осмјејкивала, или за што је то дијете скривено у себи носила, кад је могло само у срећним тренуцима

изаћи на сриједу. Непрестана промјена у њеној природи, немир са вјечним претјеривањем, који је давао и другима повода да претјерују, њега је, док она бјеше још у животу, мамило па и опет отискивало; сад по тужној њезиној смрти, слиле се све успомене у једном невином дјетету, што се Богу молило.

Куда год су мисли његове нагнуле, плашљиво жудећи за свјетлошћу, свуда су наилазиле на дијете; оно је посјело и затворило све путеве к истраживању. Сваки догађај у кратком заједничком животу њихову, од оне бродоломне ноћи, па до недјеље у јутру на обронку стијене — чим хтједе на њ управити какво питање, с мјеста му се покаже лице дјетиње, и та ријетка замјена тако га је изнурила тјелесно и душевно, да је послје неколико дана једва тек нешто могао узети да једе, а послје неког времена није више могао оставити постељу. —

Сваки је видио, да му се приближује крај. Ко сам у себи загонетку носи, постане чудноватим створом, што га другима загонетком чини. Већ од оног дана, кад амо дође, бјеше његово мрачно шутање, њезина љепота и непознати пређашњи живот објих предмет блебетању околине; кад жене на једаред нестале, запетост порасте тако, да се најневјероватније најрадије вјеровало. Нико није могао да разјасни ствар, јер нико од свију оних, што станују на обали или дуж ње што се возили, у недјељу у јутру није погледао на врх оне стијене, кад се она — сунце је баш тако сјало — бацила у море. А и љешина јој није обали притјерана, да сама засвједочи. С тога се још за житота његова чудне бајке о њему опреле.

Ружан је био; лежао је ту са дугуљастим, упалим лицем. Црвена брада и черупава црвена коса уоквиравала му лице. Велике очи гледале су из нутра као из каквог грмљем обраслог језера. Пошто је изгледало, да не може ни да умре ни да живи, говорало се, да се бог и ђаво за њ боре. Неки су видјели, како се сам будибогснами, увијен ватреним пламенима, испружио до прозора његове собе, да га зове. А видјели су га и у облицију црног пса, како се, скакућући попут неког клупчета, често доваља. Људи, који туда јахаху, видјели су, како је пламен цијели двор обузео; други су опет чули, како се нека руља лармајући, лајући и урличући дигла из мора пак се најлак оној кући упутила; ту кроз затворена врата ушла, витлала се по свима просторијама, па се онда са таким истом лармом, псећим лајањем и коњским рзањем опет мору вратила гдје је и нестале. Челада болесникова, и људи и жене, побјегоше без збогом остај па они највише и раструбише такове гласове. Нико није смио да се приближи оној кући. Да се нису њега

примили двоје стари, према којима се он свагда пријатељски понашао, остао би у постељи без икакве помоћи. Бака, која га је дворила, и сама се плашила и бојала; палила је сламу испод његова кревета, не би ли нечистог изгонила; али и ако у мало што није болесник сагорио, ипак га није спасла. —

Горко је патио. Бака дође на једаред на ту мисао: мора бити да он на ма кога год чека. Запита га, да ли да попа зове? Он је дрмао главом. Да ли има други који, кога би радо видио? На то он не одговори ништа. Другог дана изговори, још у истом стању, јасно име: „Јања.“

По свој прилици није могло то бити одговор на јучерање питање бакино, али бака је то тако разумјела; задовољна устаде и изађе своме мужу те га замоли, да брже преже и да доведе попину Јању. На дому парохову дакако да су мислили да је бака рђаво разумјела па да је болесник зажелио по па, али старац остаде при своме, Јања па Јања. Она је сједила у соби и слушала. Обузе је силан страх, јер је и сама чула о ђаволу и оној руљи, што из мора долази, али је и то чула, да је болесник, да би могао умријети, на неког чекао, па зар је нешто страшно, да је она баш то, коју је његова жена тако често себи преко призивала? Жељу самртникову ваљало је испунити; рекоше јој, ако се буде искрено богу молила, да јој не може баш ништа бити. Она повјерова и даде се обући.

Било је хладно, ведро вече. Дуги сјенови дрвета свеђ су уза страну остајали. Прапорци одјекиваху у шуми; било је некако страшно али она је сједила мирно и молила се Богу склопивши руке.

Нигдје није опазила ђавола, није чула ни руља из мора уз које се баш возила, али је видјела звијезде и свјетлост управо пред собом на висини.

Горе, тамо у двору, владала је мртва тишина.

Гле, бака изађе одмах на поље и унесе је у нутра, пак јој скину огртач и даде јој да се огрије на огњишту. Међу тим говорила јој бака, да се ништа не боји, да приђе слободно к њему, да га тјешти и да над њим прочита свој оченаш.

Кад се огријала, узе је бака за руку и уведе је у болесникову собу. Он је лежао на постељи. Брада му дуга. Очи шупље, упале. Погледа је — па разрогачи очи. Њој не дође ружан. Није се ни уплашила од њега. —

— „Прашташ ли ми?“ Шапутао је.

Она је примијетила, да треба да каже „да“ и за то рече:

— „Да.“

На то се бџник насмијешти и покуша да се уздигне, али — немоћан — остаде ипак на постељи. Јања отпоче одмах свој „Оче наш . . .“ но болесник махну руком и показа на њене груди. Јања метну, јер је мислила да је то његова жеља, обје своје руке на груди; болесник на мах положи своју мршаву, ледену, коштуњаву руку на њене мале вреле ручице пак онда склопи очи. По што он ништа не рече, кад она дочита свој оченаш, није смјела, да извуче руке, те започе из нова молитву. Кад је то и по трећи пут учинила, улезе бака у нутра, погледа га и рече:

— „Сад можеш завршити, чедо моје, јер је ето спасен.“ —

Јован Радивојевић-Вачић.

Сердар Екрем Омер-паша.

(Михајло Латас).

Из успомена његова личнога лекара др. Ј. Кечета. Ауторизован превод.

(Наставак).

Овога пута славили су Дервиша као јунака тога дана, и том једном побједом загладио је он сав свој дво-мјесечни неуспјех. Кад је по строгом налогу ратнога министарства морао опет прихватити ратни план сердарев, говорило се, да ће 4. или 5. поћи на Никшић, и то опет преко Ките. Четрнаест дана крстарио је окружјем бањанским све до Грахова са двије летеће колоне, палећи и рушећи све, што је још читаво нашао. 5. изађе из Билећа са 21 батаљоном, понесавши собом доста воде и 1500 товарних коња; у Кити наиђе опет на једно одјељење Црногораца, но ови се нијесу дуго одупирали.

У никшићку равницу сишло се овога пута без икакве сметње. Ноћу од 9. на 10. Јула послана су

четири најбоља ловачка батаљона под бијесним Ибрахим-бејем и са два вјешта калауза Никшићана према брду Сиљевцу. Обилазили су далеко преко најстрмијих литица, да зађу за леђа чети Црногораца, који су се на по сахата пред Острогом у Голији утаборили. На два сахата прије подне имали су да нападу на Црногорце с лијева. Зором 10. пође дивизија на пут, пошле се уз брдо према шанчевима острошким, и наскоро се отвори ватра. Брдски топови чинили су своје, јер су били на згодном мјесту, али Дервишпаша очекивао је нестрпљиво да она чета нападне с леђа. Док се од једном зачу с брда над лијевим крилом Црногораца гласна вика: „Алах! Алах!“ Црногорци су одмах видјели шта је. Ловци су са својим добрим

пушкама Минијеова система управо немилице разређивали густе редове незаклоњених Црногораца, а Петар Вукотић наскоро се увјерио, да неће моћи сузбити нападај. Његови људи у оној разјарености, што су изненада са стране нападнути, хтједоше да јурише на средину Дервиш-пашине војске, али убојна ватра из топова разбије наскоро њихову обичну храброст. Ловци су долазили све ближе, а кад Дервиш-паша нареди, да се затруби на јуриш, настаде међу Црногорцима забуна и они се морадоше повући до планине Гарца. Ни у једноме боју дотле нијесу Турци изгубили мање војске, но Црногораца је пало много.

У вече се утабори Дервиш-паша у долини под манастиром Острогом, али на манастир није нападао. 12. се састадоше обје војске. Тако се једва послје двомјесечне борбе и крвава боја остварио ратни план Омер-пашин у толико, да се састала дивизија херцеговачка с албанском. Али шта ће сад.

Др. Фрилеј, француски тјелесни лекар црногорскога кнеза, пише у своме дјелу о Црној Гори ово: „Послије бојева код Плана и код Острога била би снага Црногораца потпуно скршена, да су Турци пошли за Мирком.“ Овако изгледа додуше на први поглед, али с друге стране ваља узети у обзир, да од Бјелопавлића до на Цетиње води само једна уска, вратоломна стаза преко планине Плава и Чева, — и да на читавом томе путу, у даљини од девет сахати хода нема нигдје капи воде, осим можда нешто мало у бистијернама; да се не може дакле ни помислити на директан марш према Цетињу. Но с друге се стране не може порицати, да се Омер-паша преварио у рачуну, кад се одвише поуздавао у савез обију дивизија, мислећи, да ће сасвим сломити отпор, или чак освојити Црну Гору, ако земљу расијече на два дијела. И нехотице се туде сјети човјек, како се и вода даје штапом пресећи, па опет не буде ништа. Даље се није могло док се пут од Острога до Спужа не посједне јаком војском. Једном ријечи, сердар је свој план израдио само до те тачке, да се састане с Дервиш-пашом, а сад је тек ваљало мислити даље.

Док се Дервиш-паша у Скадру са сердарем мирно, обећавајући му тврду вјеру, скупио је неуморни и родољубиви Мирко своје војнике, па се опет стаде појављивати више Данилова града, покрај Загарача и Орје Луке. 19. Јула заповједене се опет жесток бој код Загарача а 25. код Орје Луке; том приликом спалише Турци кнежеву вилу, и уништише сву башту и парак до пошљедњега коријена. Читаве двије недјеље пустошили су правом источњачком насладом — која се код осветничких војника лако даје разумјети и извинити — романтичну и красну равницу Бјелопавлиће, ту житницу Црне Горе. Све куће сравнили су са земљом, сва стада и говеда су поклали, најљепше воће и оно мало лозе сасјекли, дрвеће попалили — једном ријечи, Бјелопавлићи остадоше права пустиња, кад су турске чете одавде отишле. Нередовна

војска Албанска, којој се придружила дугачка поворка Никшићана са педесет ханума, особито се истакла код овога пустошења.

28. Октобра донесе савјетник кнежев г. Вацлик сердару писмо — у коме се молило примирје од двадесет дана ради преговора о миру. Господин Вацлик — Чех — увјераваше сердара, да је кнез тврдо одлучио учинити поштен мир, јер му је жао народа, који мора толико да трпи. Омер-паша не хтједе о томе ни да чује, јер Цетиње бијаше пошљедња тачка, куда је ваљало доћи с војском. Зато сердар одговори, да он нема права одлучивати о тако важним стварима, него ће то писмо кнежево послати високој порти на ријешење.

Послије два дана оде сердар паробродом у Плавицу, куда су била командована обадва мушира, који су заједнички заповиједали војском. Одлучише, да што прије пођу од Бјелопавлиће у долину Ријеке. У војсци било је свега 25.000 људи, а три батаљона из корпуса лимскога под Хусејин-пашом послата су преко Кучке Горе у Подгорицу.

2. Августа остави војска крваву равницу Бјелопавлиће и пође према југу уздуж границе црногорско-албанске у Додош. Мирко је желио мир као и њетов син, али још није изгубио наде, да ће се бојна срећа окренути; у пошљедње четири недјеље најбоље је доказао своје јунаштво и устрајност. Корак по корак, стопу по стопу уступао је пред јачом снагом, све до Додоша борио се час бољом час слабијом срећом, али увијек је високо држао заставу својих отаца.

Са брда Розофе у Скадру могли смо гледати на предовање војске у даљини од 10 сахати; по диму, који се дизао над запаљеним селима, знали смо, гдје је војска. Од Лесандрије, маленога, утврђенога турскога острва ниже Додоша, гдје Црнојевска ријека утиче у скадарско језеро, вијуга се та ријечица до вароши истога имена на три сахата даљине; а пријеким путем кроз планину нема ни десет километара. По Ријечи се може пловити све до под варошицу, зато је она била од велике користи турској војсци. Двије лађе с топовима на скадарском језеру помагале су увијек војсци у свему. Неспособност војних команданата види се најбоље из тога, што су се тек послје неколико дана крваве борбе сјетили, да ваља ударати с обје стране ријеке, те тако на двоје раздијелити црногорску војску. Неуморни Мирко положио је пошљедњу наду своју у један природни шанац, у једну стијену, која се стрмо нагнула према лијевој обали Ријеке, и која је сасвим затварала котлину Ријеке.

Мирко је своје људе разредио уздуж ове стијене; свега је било 3500 људи, — 2000 заузео положај на десној обали, и тако су чекали Турке. Турци су оклијевали десет дана пред овим неочекиваним, јаким зидом, а енглески гласник Черчил јавио им је, да се црногорски положај не да ни заузети ни свладати.

У тим данима дигоше се скадарски јунаци, те

отворено осуђиваху затезање војске. Ради тога заповједи сердар, да пођу све лондре, (велике лађе) пуне ових јунака према Ријечи. Они отпутоваше уз жестоку пуцњаву њихових драгоцјених пушака и под развитим барјацима. Сваки је обећао својој хануми, да ће јој најмање десет ђаурских глава на дар донијети. Истом што су дошли до десне обале, замолише Скадрани, да им се допусти ударити на Црногорце. Заповједници им не хтједоше одбити ове молбе и сутрадан отпоче бој; — са висова с обје обале гледали су војници, а више њих чета Миркова. Дервиш-паша послао је уз Скадрани још четири батаљона, нек их буде више. Први јуриш бијаше јуначки, бијели Скадрани пењали су се храбро уз брдо поред све ватре, коју су Црногорци на њих сипали; но што су ближе долазили Црногорцима — који су полако пуцали, штедећи своје куршуме — тим су лакше ишли. Кад су дошли на

50 корака даљине, изгубише сасвим јунаштво. У тај мах заупуцаше црногорске пушке као на команду, а они потрчаше преко стијена и камења на своје старе душмане, да их кољу и убијају. Турски јунаци на језику окренуше, бога ми, леђа, па потрчаше на врат на нос низ брдо уза смијех и спрдњу хиљада гледалаца. Четири батаљона редице раздијелише се на двије стране, да начине пута јунацица у бијегу, а саставише се тек послје, да затворе пут гонитељима. Но ови се не хтједоше упустити с војницима у бој, већ се вратише натраг вичући и кличући радосно. Пошљедица овога боја била је стотина мртвих и рањених Скадрани. „Лондре“ се опет напунише а пред вече се „јунаци“ вратише покуњена носом кући. Сутрадан прочита сердар најотмјенијим грађанима у сједници буквицу, и рекне им, да ће свакога Скадранина затворити, кога затече под оружјем.

(Наставиће се.)

Врачања и гатања у околици Сарајевској.

Саопштио Стево Трифковић, свештеник.

Дјеца, која су закинута од зле душе.

32. Имаде жена, на које сумњају у селима, да некој дјечи из зависти и пакости према њиховим родитељима нешто уврачају и учарају, те ова од тога страшно оболе и та се њихова болест зове: „закинута злом душом.“ Против тога употребљују разна чварања и то:

33. Ако се сумња да је дијете закинута од зле душе, чине му саставу, т. ј. узму мало чађи из сулунара, окренута према истоку, — божићнега квасца и мрва из наћава са три ћошета, па то све метну у једну кашику па у њу наспу мало тазе воде. Из те кашике тару дијете руком мало по очима, по ожличици и дају тога свега дјетету те пије.

34. Осим тога састављају траву кантаријум (тако је народ назива) јехову ресу и паучине из прохода, па на томе каде дијете одоздор седам вечери у први акшам, да болест дјетиња пређе на онога, ко му је наудио.

35. Још урезају крајчицу. Положе дијете потрбушице на земљу па му рашире руке и ноге. За тим му наспу мало непросијана млива виш главе, ниже ногу и крај руку, доклен раширене дохваћају. — Сад му концем из пометних нита мјере са врх главе до на пету десне ноге, а онда обратно са пете лијеве ноге на врх главе. По том с десне руке на лијеву ногу и с десне ноге на лијеву руку. Кад то сврше, тргају конач виш дјетета, почевши од главе до ногу, па тај конач пометном метлом смећу низ дијете, онда га купе и носе те га на цјепалу свега

исијеку и баце у воду. — Тако чине три пута за три дана, да дјетету помогне. А да се увјере је ли дијете закинута, пазе при мјерењу с главе на ноге и с ногу на руке може ли достићи свукуда конач, којим се мјерило. Ако гдје не достигне, дијете је закинута.

Од страве.

36. Ако се дијете од чега препало, те је стравно, зову бајалицу да му преварује страву на лончић. Бајалица узме земљан лончић, па у њега наспу тазе воде, метне мало стравне траве и хљеба, па то пристави уз ватру да проври, узме тепсију, нож и кашику, па наднесавши тепсију над главу дјетињу, преврне у њој лончић с водом и метне на њ нож и кашику у накрст. Ако лонац сву воду са тепсије која се из њега сасула, попије, т. ј. ако се та сва вода под лонац скупи, онда је дијете стравно и помоћи ће му се преваривањем страве. Сад износи тепсију с водом и с лонцем, па ту воду поново у лонац сасипа и у њему преварује, те опет као и прије излијева на тепсији виш дјетињих прса, а трећи пут тако исто ради над ногама. Свршивши то по трећи пут, умива дијете том водом по образу, по десној руди и лијевој нози, за тим по лијевој руци и десној нози, и даје дјетету из кашике те је пије, а онда пршће њом с прста своје руке преко главе дјетиње и говори: „Ост'о к'о од мајке рођен,“ и просипа воду на пса или на раскршће. При том још обнесе кашику, којом је дијете појено, око главе његове три пута па је баца и пази како ће пасти; ако падне изврнута горе, дјетету је од саљевене страве боље и остаће

живо, а ако падне на изврат поклопљено доле, онда ће дијете умријети, јер неће кусати.

37. Још неки саљевају страву на куршум. Бајалица, која то ради, нађе летећи куршум из пушке, па га обнесе три пута око дјетиње главе и пропусти му га кроз пас, те пролети. Сад га дохвати и растапа у каквој тави над ватром и сасипа у ђасу тазе воде виш главе дјетета први пут. — За тим га вади па поново топи те у исту ђасу воде сасипа други пут виш прсију, а трећи пут виш ногу дјетињих. Онда дијете умивају том водом по образу, рукама, ногама и ожличици. Поје га из кашике, и воду ту са растопљеним куршумом просипају на раскршће, да страва пређе на онога, ко је први прегази. Ако куршум пукне, кад се у воду саспе, дијете је стравно, и користиће му саљевена страва. На што буде налик саљевени куршум у води, од тога се дијете препало. — Поред овога поје стравно дијете преко прага из репате таве говорећи: „Бјежи страва, гони те репата тава.“

Од трзавице (дјетиње).

38. Дијете, које трзавица држи, покривају жене са кошуљом пуштенице, да трзавица пусти.

39. Дају му меда са прста девет пута.

40. Које дијете први пут трзавица дјетиња снађе, тражи се одмах онај, који то прије није видио, те га овај, био мушки или женска прекрива наћвама.

41. Док још дијете трзавица држи, дају му кроз зечији гркљан воде те пије.

42. Сапирају нож димскију, па ту воду дају те пије док га трзавица држи.

43. Доносе мотовило и оклагину, те раскидају виш дјетета док га трзавица држи.

44. Међу на дијете џам, кад је у трзавици, па кроза њ гледа дијете онај, ко није никада видио трзавице.

45. Покривају дијете кошуљом вјенчаном, док још није опрана, кад га трзавица снађе.

46. Дају дјетету сок од јабуке, која у години други пут роди.

47. Носе дијете у цркву, па га прислоњају стрмоглавице уз црквена врата и кум му виш главе запори ножем димишњијом. Други опет не носе дијете у цркву, већ тако исто раде у кући на мјесту, гдје се дијете родило.

48. Међу дјетету, кад га трзавица дуже држи, под главу нож димишњију и копиту од каква дивљега брера.

49. Неки записују у четири чисте хартије четири различита имена, и смотају их једнако да се не позна, које је име гдје записано. Мати болесног дјетета узима једну од тих смотаних хартија с реда, па је одвија. Како на истом буде име написано, тако од тада то своје дијете зове, не би ли му од промјене имена трзавица престала.

50. Неки мјере три шипур о онога ко има трзавицу, па га закопају на оно мјесто, гдје је тога забољело.

51. Још откидају од кошуље дјетиње десни рукав, и у њ умотавају камен, па пребацују преко куће и укопавају га у земљу гдје падне.

Од дјетињих клина.

52. Кад дијете болује од клина, носе га жене под какав дријењак, те га једна уз исти прислоња стрмоглавце и биљежи на дријењу доклен је дијете тако стрмоглавце прислоњено ногама дохватило. За тим даје дијете другој жени, па га ова носи кући не обзирући се. А ова што остане, заврти бургијом у дријењак на ономе мјесту гдје је дијете ногама дохватило, три руке једну виш друге; у прву метне од цјепала начињен клин говорећи: „Ако си дрвен, ево ти дрво,“ у другу из стрехе клинац, говорећи: „Ако си гвозден, ево ти гвозђе,“ а у трећу сна воду, опет говорећи: „Ако си воден, ево ти вода,“ и онда иде кући. То чварање понављају за три дана, да се дјетету што боље помогне.

Од болештине (врућега).

53. Ваља наћи пасју главу па је ногама до куће доћерати и под кућним прагом укопати, — па не ће нико у кући боловати од врућега.

54. Не ваља ноћи нигдје на чесми, на врелу или па потоку пити воду, — да се од врућег не болује.

55. Са болесника, који врући болује, скидају кошуљу кад се озноји, па је међу под камен, да се болест окамени, и вежу је за дирек, да на исти пређе.

56. На Божић, кад се ручак зготови, раставља се ватра на двије стране. Између тих ватри пролази сва кућна чељад и говори овако за се: „Ја прођох кроз огањ, да не лежим од огња.“

57. Још при ручку, прије него се омрсе, срчу неки чорбу са свим врелу с кључа и говоре: „Ја срчем од огња, да се не бојим никаква огња.“

— СРПСКЕ НАРОДНЕ УМОТВОРИНЕ. —

Народне пјесме.

Анђелија.

Кујунџија Нико и Милинко —
 Међу њима јединица сека,
 Сека њима вако говорила:
 „Ој бора ти, Нико и Милинко,
 Скујте мени два од злата кључа,
 Да отворим два камена града,
 Да ја видим шта у граду има.“
 Браћа секу одмах послушала,
 Сковали јој два од злата кључа.
 Отворала два камена града,
 Кад у граду девет браће сједи,
 Међу њима сека Анђелија.
 Анђу просе двоји троји свати:
 Једни свати са неба мјесече,
 Други свати од истока сунце,
 Трећи свати анђели је просе.
 Најстариј' јој братац говорио:
 „Ког' ћеш секо? Ког је теби драго? —
 Или волиш сунце ил мјесеца
 Ил ћеш секо анђели те просе?“
 Њему сека тихо говорила:
 „Ја најволим са неба мјесеца,
 Јер се мјесец често подмлађује,
 У години по дванајест пута.“
 Најмлађи јој братац говорио:

„Секо моја, луде ти си главе,
 И сунце се свако јутро рађа.“
 Најстарији братац говорио:
 „Зови свате са неба мјесече,
 Зови свате ајде по дјевојку;
 Зови кума светога Јована,
 А прикумка светога Николу,
 Старог свата светог Аранђела,
 Зови ћају светога Илију,
 А прв'јенца светога Ђорђију,
 Два дјевера два јесенска свеца,
 Даница им коловођа била,
 Коло води а пјесме изводи:
 „Даруј коло свети Николаје,
 Даруј коло сн'јегом дубокијем!
 Даруј коло свети Аранђеле,
 Даруј коло кишом сусњежицом!
 Даруј коло светитељ Ђорђије,
 Даруј коло травом зеленицом!
 Даруј коло светитељ Илија,
 Даруј коло сунцем жестокијем!
 Даруј коло светитељ Јоване,
 Даруј коло медом и сријешом!““

Приближежио у Пазарићу, близу Сарајева

Никола Лалић.

Јован-бег.

Везак везла млада Ана,
 — Нова невјеста;
 У чардаку на шиљтету,
 — Близу пенџера.
 Гране лози, сузе рони
 — По бијелом платну;
 К њој долази Лазар-беже
 — Дјевер најмлађи:
 „Шта је теби млада Ано,
 — Наша невјесто,
 Те ти рониш грозне сузе
 — По свом ђерђефу?“
 Ал говори млада Ана,
 — Нова невјеста:
 „Твоја мати добра жена —
 — О злу говори —
 Да ја љубим тебе брате,
 — Млађег ђевера!
 И Бог знаде и св'јет знаде,
 — Да те не љубим!“ —
 Ал ето ти Јован-бега,
 — Морског трговца.

Чизме скида, мајке пита:
 — „Ђе је Анета?“
 „Ено ти је у чардаку,
 — Не било ти је.
 Она љуби Лазар-бега,
 — Свога ђевера.“
 Иде Јово у чардаке
 — Својој Анети.
 Па се хваћа лијеве бедре
 — И бритке сабље. —
 Сабља звекну, Ана јекну:
 — „Чедо проплака!“
 Тад говори Јован-беже
 — Морски трговче:
 „Ето мајко, ето душо,
 — Ја те дарива'! —
 Покриј Ану аспурлијом
 — Чедо чевром.“¹⁾
 Па он јаше свога коња
 — Добра ђогата.

¹⁾ Чеврма је везена марама.

Па сусрета Ристан-бега,
 — Шуру најмлађег.
 „Како ти је мајка твоја
 — И Ана моја?“
 Ал говори Јован-беже
 — Морски трговче:
 „Добро ми је мајка моја
 — Ал није Ана.
 Ана плећма земљу мјери,
 — Је ли широка;
 А очима звјезде броји
 — Има л' хиљада.“
 Па сехвати лијеве бедре
 — И бритке сабље,
 Па посјече Ристан-бега,
 — Шуру најмлађег.
 Па он јаше свога коња
 — Добра ђогата.
 Те он иде у дворове —
 — Своје пунице.
 Ал пуница коло води,
 — Веселе чини.

Па дозива Јован-бега,
 — Морског трговца:
 Оди зете, оди душо!
 — Коло хватати; —
 Како ти је мајка твоја,
 — И Ана моја?!“ —
 Ал говори Јован-беже,
 — Морски трговче:
 „Добро ми је мајка моја
 Ал' није Ана.
 Ана плећма земљу мјери
 — Је ли колика.
 А очима звјезде броји
 — Има л' хиљада.“
 Па се хвата лијеве бедре
 — И бритке сабље.
 Па посјече стару мајку
 — Своју пуницу. —

Прибиљежио

В. Кондић,
 крајишник.

Хоџа.

Народна приповијетка.

Био један хоџа, који ништа није радио, нити је знао шта радити, за то му једноч рекне жена: „Прођи се ти, хоџа, беспосличења, него се промећи к'о и остали људи.“ Он онда шта је знао, него узме поњаву, прореже је и пребаци преко неке мотке, па се почне провлачити и прометати кроз њу. У том га опази жена, те ће повикати упрепастивши се: „Шта то радиш? Нијеси ваљда луд?“ — „Промећем се к'о и остали људи; тако си ми ти казала.“ — „Па зар тако, Бог те не посјек'о, — јер не отјераш једну краву у чаршију, па је продај, а за те новце опет што год купи, па тако.“ Хоџа, кад то чује, узме једну краву, у које је био одбијен један рог, за приузу, те је одведе у чаршију. Кад дође ће се говеда продају, стане да чека муштерију. У то наиђе један, те ће њему: „Ох, добре краве, само да јој још није и оног рога ја бих је купио.“ Те тако и прође. Хоџа кад то чује, узме тојагу те краву по рогу — и одбије јој рог. Кад други виђе да је луд, рећи ће: „Ох, добре краве, да јој још није једног ува, ја бих је купио.“ А хоџа ни пет ни шест, већ одмах за нож, те уво одреже. Други ће: „Ех, да си јој још и оно уво одрезао, ја бих је купио.“ Хоџа и то учини. Трећи ће: „Е, да још није и репа, баш бих је ја купио.“ Кад то хоџа све изврши, крави нико ни мукајет није; љетни дан, мухе напану на краву, хоће је удрвати. Наиђе неко те кад види онако израњену краву, рекне му нека краву закоље па месо продаје, јер је живу — онако израњену не може продати. Кад

то чује хоџа, зовне касапа те краву закоље, али нико ни месо неће да узме; стајао је ваздан ту, а кад буде мрак, пси напану на месо. Он је донекле бранио, те кад види да нико неће месо, напушта псе и рекне: „Ето, али гледајте пара до петка. Онда хоћу да ми платите.“ Те пусти све месо да пси једу, само цигере остави да жени понесе. Кад пси месо изједу, он пође и понесе цигере, ал један хрома, који није био с осталим псима, дође од некуд те почне око хоџе облијетати да му цигере даде. Хоџа се на њега смилује те му цигере да, рекавши, да сви до петка паре гледају; а он оде кући.

Кад дође кући упита жена: „Камо крава, јеси л' је продао?“ — „Јесам.“ — „Камо паре?“ Хоџа рекне: „Дао сам на вересију псима до петка.“ Жена га је резилела, шта није чинила, па се и прошла. — Кад дође петак, хоџа оде опет у чаршију; како дође, пси се опет склопе, а он за тојагу те повиче: „дајте паре!“ Те оном тојагом његод ког стигне. Сви се разбјегну, а онај хромо не могне утећи, већ хоџа њега заврне под један мост кућни те оном тојагом хрому удри те удри. Хромо од муке почне гребсти ногама, те гребући ископа пун лончић дуката. Кад хоџа види, побаци тојагу а прихвати лончић те кући без обзира. Кад дође кући, одмах ће жени: „Ето видиш! Платише пси краву.“ Те пред њу лончић изнесе. Жена кад види лончић, буде јој драго.

Послије тога једну вече дођу хоџи некаква три

брата на конак с једнијем коњем. У вече, кад је хоџа коњима полагао, проспе испод свога коња неколико дуката, те ће у јутру опет отићи с њима, да коњима положи; хоџа је ишао напријед, а они за њиме. Хоџа како дође, одмах почне дукате испод коња купити; а они ће рећи: „Шта је то, какви су то дукати?“ Хоџа рекне: „То мој коњизбацује из себе; па ја 'вако свако јутро купим па остављам.“ „Онда ће они рећи: „Није то истина.“ А хоџа изнесе лончић с дукатима, па рекне: „Ако не вјерујете а ви ево вид'те.“ Кад се они увјере, рекну му: „Де нам продај тога коња.“ Хоџа се изговарао и цењк'о; елем најпослије пазаре за иљаду дуката, па их хоџи одмах изброје а коња одведу, упитавши хоџу, чим он њега рани. Хоџа рекне: „Метните у вече по једну врећу гра̄ пред њега; ја га тако раним.“ Тада њих три коња одведу, метну у вече пред њега једну врећу гра̄ те оду спавати. Кад у јутру устану, најмлађи најприје одмети да види има ли под коњем дуката. А кључ је био у најстаријега па није могао сам отворити, већ провири кроз брвна, те угледа ће се плоче сјају. Мислио је да су новци те повиче: „Сјају се све сами талири.“ Кад они дођу те кошару отворе, — ал коњ једући гра̄ напео се те цркао.

Кад то буде, онда они опет све тројица оду хоџи те ће њему: „Шта ти хоџа, болан, нас наврати те коњ црче. Хоџа рекне: „Ех, ви нијесте умјели њега ранити, ви сте криви били.“

А хоџа је био ухитио два зеца, те једног оставио код куће а другог са собом понио на њиву. Кад буде вријеме ручку, онда хоџа пусти зеца па рекне: „хајде, кажи жени нека ручак готови.“ Зец одмети преко њиве. Кад они дођу кући а зец у кући и ручак готов. Они се зачуде кад то виде па ће рећ' хоџи: „Откуда теби 'ваки зец, па да море знати што му ти заповједиш?“ Хоџа рекне: „То сам ја њега тако научио, па ја кад год хоћу ручак, одмах њега пошаљем, па све једно, к'о и ја да сам отишао.“ Они кад то чују, згоговоре се да га ишту од хоџе за изгубљенога коња те рекну: „дај нам, хоџа, барем тога зеца, кад је коњ цркао.“ Хоџа им га дадне, те га они однесу кући. Кад пођу на њиву, рекну женама: „Кад зец дође кући, онда нам ручак понесте.“ Кад буде вријеме ручку, рекну зецу: „Хајде, зец, кажи женама нек ручак понесу,“ те зеца пусте. Зец к'о зец нагне у шуму, куд су му и стари одали. Еле они ручак чекај, чекај; дан се пресврати, нема ништа. Кад им глад дотужи, оду кући, и како дођу, оће да жене туку, што им нијесу ручак донијеле. Жене рекну: „Бог с вама, шта вам је? Јесте ли ви рекли: док зец не дође, да вам ручка не носимо? Па ми чекали зеца, и још

га нема.“ Кад они виде да их је опет хоџа преварио, пођу опет хоџу тражити. Кад дођу, нађу га код куће, те ће му рећи: „Што ти, хоџа, болан, нас превари, те зец утече?“ Хоџа рекне: „то сте ви криви; нијесте му умјели говорити к'о што сам ја.“

А хоџа се згоговори са женом, те закоље мачку, па крв из ње оциједи, те салије у ону мачију кожицу и свеже жени око врата. Кад то начини, онда по договору свади се са женом пред њима, и толико се сваде, да он скочи те жену закоље, то јест, ону мачију кожицу разреже. Крв се проспе, а она се већ умртви. Хоџа, кад се мало одљути, узме некакву свиралицу, те почне више жене свирати. Позадуго је свирао, док је жена умрла. Кад они виде шта би, зачуде се те рекну хоџи: „Зар море тако бити?“ Хоџа рекне: „Тако кадгод се ја ражљутим, жену закољем, па у ову свиралу свирајући, оживим је.“ Они кад то чују, рекну: „Тако и нас доста пута жене ражљуте, би их поклати, ама нам је жао; а кад би се могло тако оживјети, шта би ваљало. Него дај ти нама ту свиралу, макар за оно што смо до сад због тебе штетовали.“ Хоџа пристане, те им да свиралу. Кад дођу кући, сваде се сви са женама, те их покољу. А онда узму свиралу, те више жена стану свирати. Свирали су ваздан да им очи поспадају, ал жене не помичу се. Кад виде да их је опет хоџа преварио, покопају жене, те се дигну хоџи; неће му ништа, осим што ће га у воду бацити. Нађу га и ухите, те га у једну врећу завежу, па метну код воде, а они оду да одсијеку дуге мотке, да га у воду отисну. Наиђе један чобан са стадом оваца покрај воде, те нађе хоџу у врећи, гдје виче: „Нећу! нећу!“ Они га упита: „Шта нећеш?“ Он рекне: „Хоће да ме ожене, па ја нећу.“ Чобан рекне: „Хајде ти чувај овце, ја ћу се оженити, ако ти нећеш.“ Хоџа рекне: „па де, одријеси ти мене, па ћу ја тебе завезати у врећу.“ Чобан хоџу одријеси, а хоџа њега завеже, па брже боље отјера овце. Кад они с моткама дођу, онда чобанина отисну у воду, те оду кући. Хоџа потјера овце, те ће управ крај њихове куће. Кад они хоџу угледају рећи ће му: „Ми смо тебе бацили у воду, откуд ти код оваца?“ Хоџа рекне: „Ха, ви сте мене бацили гдје је плитко; да сте ме бацили у дубоко, још бих ја оволико оваца истјерао.“ Кад они то чују, згоговоре се, те рекну: „Хајд'мо ми скочити с ђуприје у они велики вијер, ондје је најдубље.“ Те оду сва тројица, те с ђуприје поскачу у воду. — Те како онда, 'нако и данас. Још се вратили нијесу.

У околици маглајској прибиљежио

В. Стакић.

Јеросим-бан.

Разбоље се Јеросиме бане,
 У Вапору на сињему мору;
 Боловао девет годин' дана,
 Од живога отпадало месо,
 Како кора од сува јавора.
 Под њиме се шаре змије легле,
 Од дв'је главе, од четири крила.
 Кад је њему боља додијала,
 К њем' долази Игумане Саво:
 — „Казуј гр'јехе, Јеросиме-бане,
 Казуј гр'јехе, што си сагр'јешо!“
 — „А шта ћу ти казивати, Саво? —
 Тук'о јесам своје родитеље,
 Одгонио туђе хранитеље,
 Љубио сам три крштене куме,
 Три крштене четири вјенчане.“
 Кад то зачу Игумане Саво,
 Баца њега у то сиње море,
 Мору баца, море га избаца,
 Неће њега да потопа море.
 Пита њега Игумане Саво:
 — „Казуј гр'јехе, Јеросиме-бане,
 Казуј гр'јехе а очисти душу!“
 — „А шта ћу ти казивати Саво? —
 Ишао сам у ту гору црну
 Лов ловити са хиљаду људи;
 Кад сам био на сред горе црне,
 Срео јесам побратима свога,
 Побратима војводу Тодора
 На Ситници на тој води ладној;
 Ожедни војвода Тодоре,
 Сагну главу да угаси жеђцу,
 Испаде му бурма окована,
 И уз бурму моћи од помоћи.
 Ја помислих да је груди злата —
 Манух сабљом одежекох му главу.
 Мртва глава мени проговара:
 „„Бог т' убио, Јеросиме-бане,
 За што мени одсијече главу?
 Ја бих теби ове моћи дао
 А друге би себи прибавио.““
 Оде глава водом пливајући,
 А ја одох кући пјевајући.
 Ту се јесам јако огр'јешо
 Ту сам своју изгубио душу.“

Кад то зачу Игумане Саво —
 Баца њега у то сиње море,
 Мору баца, море га избаца,
 Неће њега да потопа море:
 — „Казуј гр'јехе, Јеросиме-бане,
 Казуј гр'јехе, а очисти душу!“
 — „А шта ћу ти казивати Саво? —
 Крсно ми је име свети Ђорђе!
 Од силе га ни славио нисам,
 Већ ураних са хиљаду људи
 Лов ловити по тој гори црној;
 Кад сам био на сред горе црне,
 Срео јесам остарјелу мајку,
 Она иде цркви манастиру
 У руци јој часна Летурђија
 А у десној до два дуплијера,
 Ту ми мајка божју помоћ дава:
 „„Добро јутро, Јеросиме сине!
 Што си данас тако уранио,
 Лов ловити по гори ходити,
 Зашт' не идеш двору бијеломе,
 Славу славит' светитеља Ђорђа?““
 Изгладњели хрти и огари,
 Ја заисках остарјелу мајку
 Да ми даде свету Летурђију
 Да је дадем хртом и огаром.
 Не даде ми већ ме опсовала.
 Ја пограбих то свето кољиво
 Бацио га хртом и огаром;
 Истргах јој оба дуплијера,
 О главу јој оба изломио,
 И ударих до два до три пута,
 Да ко броји и више би било.
 Ту ме моја мајка проклињала:
 „„Бог т' убио, Јеросиме-бане,
 Сад си своју огр'јешо душу! —
 Боловао девет годин' дана,
 Од жива те отпадало месо,
 Као кора од сува јавора!
 Под тобом се шаре змије легле,
 Од дв'је главе, од четири крила!
 Неумр'о, док с' не 'сповидио!““
 То изусти а душу испусти.

Приближежио у Крајини

П. Бабић.

— Л И С Т А К. —

Књижевне и културне биљешке.

Српска православна конзисторија архидијезеце добро-босанске разаслала је свему свештенству своје дијецезе ову окружницу, коју овдје ради занимљивости и важности њене у цјелини доносимо:

Окружница свему свештенству преко прото-пресвитерских уреда добро-босанске дијецезе. — Ова духовна власт, желећи, да све старине, које постоје у успомени и животу народном, не би пропале,

нити се временом изгубиле, нити пак доцније измијениле према новом духу времена, — нашла је за сходно и умјесно позвати сво мило свештенство богохраниме епархије босанске и све пријатеље цркве и народа српскога, да би по ниже означеним питањима, по могућности свестрано и вјерно описали и овамо кроз шест мјесеци припослали, како би се у идућем „Шематизму“ уврстити могло, а наиме овако:

1. Опис старих мјеста (парохија) и података с предањем пародним. 2. Опис села, име њихово и постанак, и зашто се тим именом зову, шта народно предање о њима казује? 3. Опис старих гробова и споменика (мраморја) у њима, и појединих натписа старинских. 4. Опис старих црквених књига рукописних или штампаних, назначивши име књиге, годину њену, писца, гдје је и на чему штампана, — је ли на хартији или на кожи, и ако је могуће овамо је послати. 5. Вјеран препис или оригинал старих писама, синђелија и повеља (ако их има), које се налазе код појединаца, као и других важних историчких докумената или споменика, а уједно и опис старих ствари црквених и т. д. 6. Опис предјела или села у којима се чине зборови, или ако се налази каква вода, извор (светиња) или црквина, на које народ долази, и какву важност приписује народно предање томе? 7. Које празнике народ држи и светкује осим оних, које св. црква заповједним прописује и зашто? Шта народ о њима мисли и говори? 8. Опис народних обичаја: о креном имену, о здравицама, о ломљењу колача, о рођењу и крштењу, просидби и вјенчању, при смрти и сарањивању; о предрасудама при сијању, жетви, при разним годишњим празницима т. ј. о великим годовима као: Божићу, Васкрсу, Ђурђев-дану, Илин-дану и т. д. и о свима обичајима што се односе на православу вјеру.

Полажући велику важност овим питањима, ова духовна власт нада се, да ће се подручно свештенство као и увијек тако и сада одазвати овим захтјевима, који су на корист нашој православној вјери, цркви и српској народној историји, а по наособ пошљедовачима њеним. **Ј. Митрополит добро-босански Ђорђе Николајевић.**

Његова Висост, надвојвода Рудолфо, престолонашљедник аустријски, написао је књигу успомена из свога лова и путовања. Успомене те већином су из Фрушке Горе, из тога Атоса српскога, гдје се Ње-

гова Висост више пута бавила, ловећи лов на орлове. Имали смо прилику читати неколико одломака из тога дјела, па смо нашли у њима лијепих описа живота, одјела и обичаја католичких Србаља у Угарској, а у највише одјељака су успомене из Сријема. — У данашњем броју доносимо једну такву цртицу у пријеводу нашега вренога преводиоца Саве Манојловића.

Вид Вулетић - Вукасовић, сарадник нашега листа и вриједни књижевник српски, познат са својих радова у „Старинару“, „Viestniku arheološkoga društva“, „Јавору“ и „Бршљану“ — спрема за штампу зборник старих босанских натписа у факсимилу, који ће изаћи под насловом: Corpus inscriptionum Slavorum Meridionalium. На огромном дјелу томе ради он већ шест година и то с лијепим успјехом, јер умије да протумачи и најмучније натписе. Вид Вулетић наше је горе лист, родом је Херцеговац, па опет овдје слабо ко зна и разбира за њега, а по Инглеској и у далекој Америци славе његово име. — До данас је испитао неколико хиљада стећака — и тиме много учинио, да су замукнули наши непријатељи, који су казивали у својим тобоже академичким књигама, да су наши прадједови били полубарбари. Најновија књига његова биће лијепи прилог испитивању старина српских.

Смаилагић Мехо, народна пјесма из Херцеговине, што је у посебној књизи издао и с уводом пропратио др. Фридрих Краус, преведена је на пољски језик. — Исто тако су преведена и прерађена на језик талијански, француски и холандески она етнографска питања, што је издало антрополошко друштво у Бечу. Сада се преводе и на језик пољски.

Одговори уредништва.

Г. М. Ђ. у Ж. — Ми штампамо само српске народне пословице, за то не употребисмо оне ваше, које су преведене. Само што чујете из уста народних, забиљежите. — Загонетака послали сте само пет — док пошаљете више, штампаће се све уједно. — Оне старине добро ће доћи, изволите их само послати.

Г. С. М. у С. М. Хвала Вам на послатоме, употребљено је а чекамо и даље. Хвала Вам и на искреној жељи, да „Вила“ не угине. Подрж' боже, овако, па не ће. Једина њена потпора јесу претплатници, па ако се и до године таком приправношћу сви одазову као ове године, моћи ће се она по вашој жељи развијати и напредовати.

САДРЖАЈ: Пјесме: Нада, од Вл. М. Јовановића. — Приповијетке: На Тројичин-дан. Приповијетка из прошлога живота у Сарајеву. (Свршетак.) Од Б. Н. Вршчанина. — Загонетка о животу, приповијетница Бјернстјерна Бјерсона. (Свршетак.) Превео Јов. Радивојевић-Вачић. — Поучни чланци: У Фрушкој Гори. Из најновије књиге надвојводе престолонашљедника Рудолфа. Превео Сава Манојловић. — Сердар Екрем Омер-паша. Из успомена његова личнога љекара дра Ј. Кечета. (Наставак.) Преводи иш. Врачања и гатања у околини сарајевској. Саопштио Стево Трифковић, свештеник. — Српске народне умотворине: Анђелија, нар. пјесма; прибиљежио Никола Далић. — Јован-бег, прибиљежио В. Кондић, крајишник. — Хоџа, нар. приповијетка; прибиљежио В. Стакић. — Јеросим-бан, нар. пјесма; прибиљежио П. Бабић. — Листак.

Цијена је „БОСАНСКОЈ ВИЛИ“:

За Босну, Херцеговину и Аустро-Угарску:	За иновемство:
на читаву годину фор. 4 а. вр.	на читаву годину фор. 5.— а. вр.
на по године " 2 " "	на по године " 2.50 " "
на четврт године " 1 " "	на четврт године " 1.25 " "

Бази у Босни, Херцеговини и Аустро-Угарској плаћају на годину 3 фор.; у иновемству 4 фор. Сразмјерно на пола и на четврт године.

Уредник и издавалац: **Никола Шумоња.**

Штампарија Спиндлера и Лешнера у Сарајеву.